

MILOŠ URBAN

**TOVÁRNA
NA MASO**

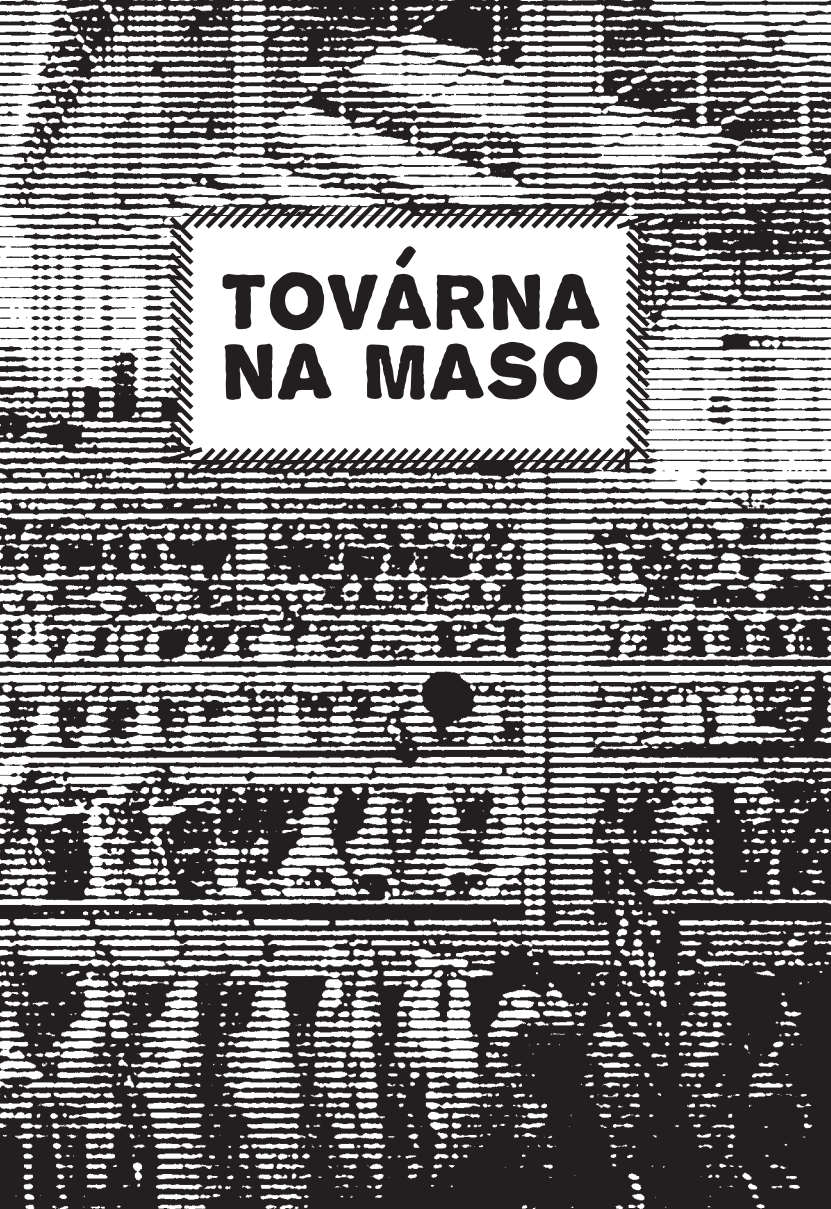
A

R

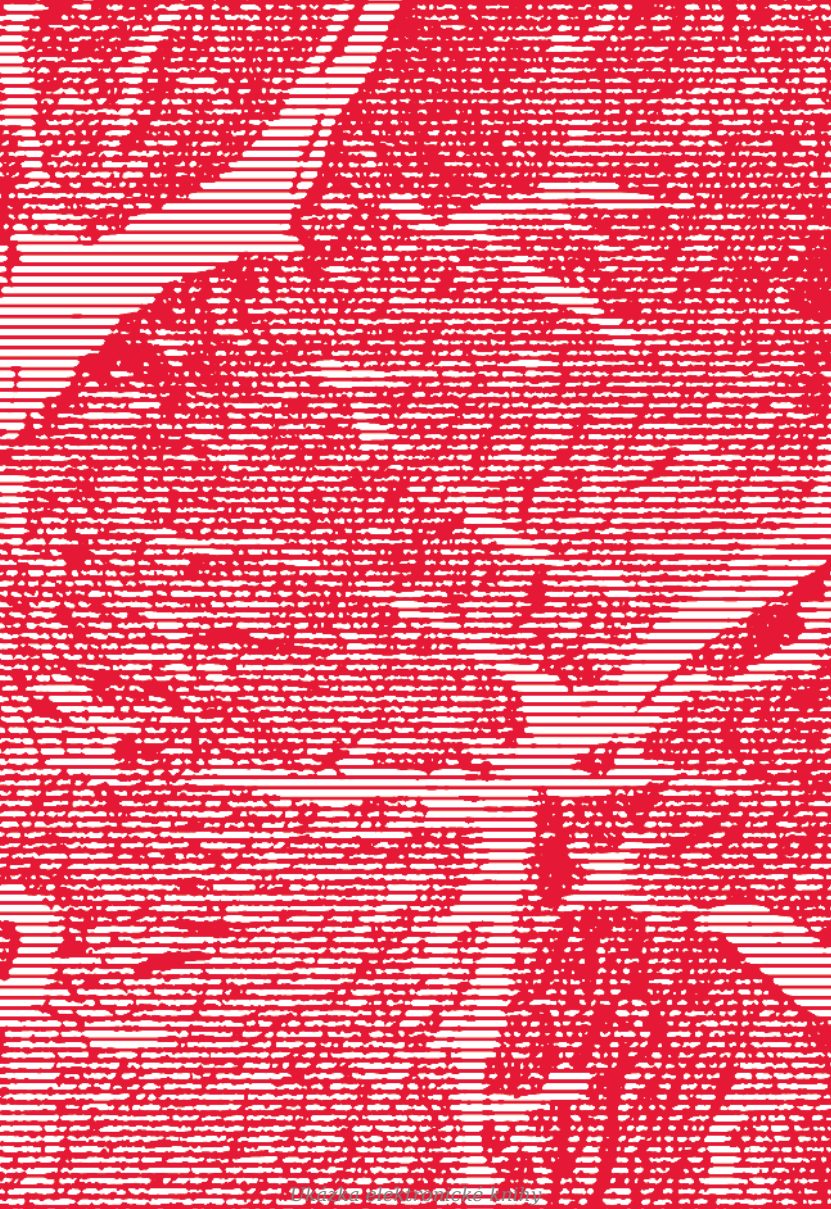
G

O

TOVÁRNA NA MASO

MILOŠ URBAN

**TOVÁRNA
NA MASO**

A

R

G

O

Kniha vychází s finanční podporou hlavního města Prahy.

ARGO, 2022

Copyright © Miloš Urban, 2022

Cover © Pavel Růt, 2022

ISBN 978-80-257-3794-1 (váz.)

ISBN 978-80-257-3868-9 (e-kniha)

*Nešahej, nešahej frajerům na kůži,
nebo se popícháš vo trnovou růži.*

Vladimír Sís

*Byla tak nestydatě líbezná, že bych ji byl
snad, bůhmisvědek, zabil.*

Karel Šiktanc

„Můžeme se chlubit největším závodem na zpracování masa ve středovýchodní Evropě!“ zněl perex článku na titulní straně listu *Národní politika*. Nevystříhl jsem si ho a schválně zapomněl přesné datum. Redaktor byl u nás na jatkách, sám jsem ho provedl a nechal se fotografovat hned dvěma aparáty. A nakonec můj snímek v článku vynechali, a navíc mne špatně citovali, a ač jsem to redaktorovi zdůraznil, nikde nebylo zmíněno, že „velejatka“ je můj reklamní termín. To já ho vymyslel hned první den, co jsem do Holešovic-Bubnů nastoupil, v prvotním nadšení ho vyhrkl před řezníky, a ono se to chytilo. Všichni u nás na jatkách to začali říkat podle mě: velejatka. A teď to říká celá Praha, možná i celé Čechy. Díky mně.

Pokud má Chicago největší jatka na světě, proč by se to muto fenoménu alespoň maličko nemohla přiblížit Praha? Věděl jsem, že tomu mohu pomoci. Chtěl jsem. A tak jsem vsadil na masnou kartu. Nebyla zářivá a nebyla bez zápachu, ale já v tom tehdy viděl větší smysl, ba dokonce kouzlo než žárovkami a nově neony rozzařený Václavák – též těmi neony, které jsem navrhoval, než jsem přišel sem.

Jak už jsem předeslal, jsem konformista. Ale i ti mají příběh k vyprávění. Konformní příběh, který vás z klidu nevytrhne.

Ne že bych kdy něco takového chtěl.

Ne že by to mne osobně netrápilo. Trápí mě to celý život. Ale nikdo mi to trápení nikdy nevěřil.

Za války jsem nebojoval. Zůstal jsem u svých chlapeckých a jinošských vlasů a odmítal se nechat stříhat jako nějaký dávný c. a k. voják, ale také třeba jako příslušník nových československých sborů. Všichni tak smutně vylepaní. A když si vzpomenu, jak se na mě dívala odvodní komise, nevím, jestli se mám více smát jim, nebo sobě. Jednooký lékař podotkl k ostatním, že „tady Zlatovláska to nemá v hlavě v pořádku, protože všude vidí samý maso, a to maso je elektrický, protože svítí tisíce žárovek“. Opravil jsem ho s vážným výrazem, že „nikoli žárovek, nýbrž kostelních svící a nebeských aur“. A pak už jsem celý zoufalý poslouchal jejich hurónský smích. Jenomže Kyklop v bílém plášti mi vnukl s tou Zlatovláskou nápad, a když se utišili, dodal jsem, že pro mne jako pro ženu, matku a světici nejsou taková vidění nic nepřirozeného, a že když jsem byl neděli v kostele, pan farář mě ve zpovědnici poprosil, zda se může vyzpovídat on mně, neboť jsem svatá Brigita Švédská. Čekal jsem další výbuch veselí, a ten přišel, spolu s pátravými a kradmými pohledy a jakousi náhlou nejistotou mezi členy komise. Doktor mi nakonec klepl do kolene kladívkem, noha poslušně vyskočila, a já, sečtělý v doktoru Freudovi, pronesl jsem vyčítavě: „Vidíte, že nejsem blázen.“ Zkoumavě si mě prohlížel a nakonec řekl: „Tak oni nám sem omylem poslali ženskou, a navíc jeptindu.“ Z náhlého vnuknutí, jako by to byl důkaz Boží vůle a pobídnutí, abych konečně začal věřit pořádně, a ne jen

vlažně – s bezelstnou samozřejmostí a smrtelně vážnou tváří na tu humornou poznámku řekl: „To není omyl. Já přece *jsem* žena. A žena není omyl.“ A když jsem se na příkaz svlékl do-
naha, zvedl doktor obě obočí a upřel na mě skeptické oko: „Tak ještě nám chcete tvrdit, že jste žena...“ A já si ukázal na spánek. „Tady. A nejsem blázen.“

Týden nato jsem stál před tisíckrát příjemnějším lékařem, a sice panem doktorem Hellichem v nové léčebně v Bohnicích. Ten po půlhodinovém rozhovoru řekl, že mi chce věřit, jen by se rád zeptal, proč o sobě odmítám mluvit v ženském rodě, když už jsem se ke své psychosexuální aberaci přiznal. Já na to: „To bych si dovolil považovat za tu nejhorší perverzitu.“

Strávil jsem tam na otevřeném oddělení dva měsíce, pan doktor by si mě byl klidně nechal i déle: jednak pro svůj výzkum, a také proto, že „obsese a fobie“ nebo „sexualita v etiologii neuróz“ byly naším oblíbeným konverzačním tématem, i když já jsem z Freudových myšlenek znal oproti němu pouhý zlomek.

Díky Hellichově autoritě nebyl v ústavu nikdo, kdo by si mne troufl ostrážat, takže jsem jeho brány opouštěl ještě vlastější, než když jsem šel na příjem.

Z mých vlasů si pak dělali legraci studenti na technice, zatímco vyučující mne častovali poznámkami, že by mi látka šla lépe, kdybych měl lehčí hlavu. Ale během času už byli shovívavější, byl jsem jiný, málokdy soustředěný, a už vůbec ne přesný ve výpočtech, jenomže na rozdíl od ostatních jsem vždycky hledal za každou teorií praktický účel. A troufám si skromně říct, že jsem viděl dál. Myslím, že jsem se pedagogům

líbil právě pro tohle, bylo to pro ně něco nového, a hle, jeden ne zrovna bystrý žák, jehož už málem odepsali, se zabývá možnostmi světelné reklamy. Dokonce přimhouřili oko nad tím, že jsem kazil schémata zapojení a u zkoušky jsem na náčrtku řešení velmi dlouhého nápisu – ELEKTRICKÉ PODNIKY HL. MĚSTA PRAHY – zapomněl celý neon elektricky uzemnit. O to víc jsem jim bálil o zelených haussmannovských bulvárech lemovaných plochou reklamou, ale i světelnými uměleckými díly, a také o úzkých uličkách, jež se podařilo zachránit památkářům za cenu toho, že v nich budou vystaveny světelné plastiky mladých výtvarníků.

A jen jsem zkoušku složil, nastoupil jsem k firmě Reklamo. Tehdy to teprve začínalo, ale bez nás, prvních pionýrů foukaných skleněných trubíc a prosvětlených psaníček, by pak Václavské náměstí třicátých let zdaleka nezářilo tak oslnivě. Jak skříňové prosvětlené stěny, tak ohýbané trubice – všechno mne to bavilo a dovedl jsem přesvědčit zákazníky, aby tento experiment s velkou budoucností zkusili. Tak jsem se seznámil s budoucím tchánem dříve než s jeho dcerou: navrhl jsem metrové iniciály L Z pro sídlo jeho jihočeské kanceláře. Bohužel písmena praskla ve chvíli, kdy už byla odzkoušená, tedy přímo před očima objednavatele. Ten však, namísto aby projevil zájem o jiný druh reklamního poutače, prohlásil něco ve smyslu: Pokroku je třeba přinášet oběti.

Můj tchán Ludvík Závora, stavebník ve Strakoniciích a v Praze, žijící ve Volyni, mi změnil život. Nemyslel si, že jsem spíš hochštapler než technik, jehož baví užití fluoru ve výbojkách a možnosti svítidel ve tvaru písmen, která jsou spojená vodivým drátem, takže to vypadá jako napsané perem,

a navíc je světlo všude stejně intenzivní – jak na začátku, tak na konci. A jako by to předznamenalo rychlý spád událostí, Blanka byla do roka těhotná. A přestože tchán zpočátku trval na tom, že se do zasnub nechám ostříhat a oholit, nakonec se smířil s tím, že jsem si vlasy nechal zkrátit jen k lalůčkům uší.

Blanka mi nevyčítala, že se se mnou nemá tak dobře jako u otce a že nenastoupila na místo sekretářky na pražských jatkách (dohodnuté otcem), protože přišla do jiného stavu. A jak se tam s nimi šla rozloučit, aniž by bývala vůbec nastoupila, po příchodu do našeho pronajatého pavlačového bytu na Florenci řekla, že by na jatkách moc stáli o konzultaci ve věci propagace. Když jsem namítl, možná trochu příkře, ať si tedy zavolají do firmy Reklamo, odpověděla, že jim nejde ani tak o Reklamo jako o mne.

A kterého muže by to nezahřálo u ješitného srdce? Vědí o mé práci s navrhováním žárovkových reklam a byli by rádi, kdybych se přišel ukázat, zcela nezávazně.

Blanka teď byla v obličeji celá červená, a já pochopil, že „konzultace propagace“ je záminka, že tu jde o víc, ale ona není s to říci to rovnou. Podotkla pouze, že světýlkům nevěří – je v nich plyn možná stejně nebezpečný jako ten v tom starém filmu *Otrávené světlo*, který jsme nedávno viděli – v tom, kde se jí tak líbil Karel Lamač a mně Anny Ondráková.

Tomu jsem se mohl leda tak zasmát. Zeptal jsem se, zda v tom má prsty její otec. To už byla rudá celá a jen zavrtěla hlavou. Poté si položila dlaně na břicho, lehla si na otoman a zavřela oči.

Nechal jsem to plavat a napozitřil se na jatka vypravil drožkou, zvědavý na půvaby podniku na zabíjení zvířat.

Nabídli mi slušnou mzdu, byt v blízkém sousedství a služební vůz. Živočišný smrad, který by snad šlo i ukrajoval, mi vadil právě jen v tento nultý den.

Když jsem měsíc nato přišel na jatka jako nový zaměstnanec, zvědavých pohledů jsem si nevšímal. Zaujalo mne, že člověk z personálního oddělení ví přesně, komu mě má představit, a kdo mu, a tedy asi i mně, za to nestojí. Řezníky mi představil skoro všechny, až na nejmladší učně. Dva chlapíci z třídní kůží se smáli, když mne viděli přecházet dvůr. Personalista si je zavolal a vzal stranou. Poté už jsem je na jatkách neviděl. Nabyl jsem dojmu, že jsem hájený. Že mne podnik opravdu potřebuje. Což mne těšilo ještě víc než nárok vzít si zálohu na třicet procent první výplaty.

Ted' jsem tu šest let. Mám dvě děti, Leopolda a Kristu. Syn půjde brzy do školy, je na svůj věk malý, ale chytrý dost. Když jsem mu vysvětlil, že zvířata u mě v práci netrpí, že zabíjení je co možná nejšetrnější, dlouho mlčel a večer pak u stolu něco kreslil. Přišel jsem se podívat. Hnědou pastelkou tam bylo vyvedeno něco mezi koněm a krávou. Poldík už uměl písmena a ted' se snažil něco napsat na vrchní část čtvrtky. J obrácené jako L, pak Á a V a Í. Zeptal se, jak se píše M.

„Co chceš napsat?“ zeptal jsem se.

„Toho bejčka, jak říká lidem: Já vím, že máte hlad.“

Krista byla ještě moc malá, než aby mou práci pochopila a nějak pro sebe zpracovala. Když viděla na vlečce dobytčáky (okna bytu našťestí vyhlížela na řeku), vysvětlil jsem jí, že zvířata převážíme z místa na místo, protože někde je jich

moc a jinde zase málo. Měli jsme s Blankou dohodu, že se oba budeme víceméně držet této verze, dokud nám to Krista nepřestane věřit. Poldovi jsme zakázali před ní o jatkách mluvit. Za odměnu jsem ho bral k sobě do auta na pracovní cesty po Praze i na venkov a slíbil mu, že až bude o hlavu vyšší a zesílí mu ruce, naučím ho řídit.

Z vozového parku byl nadšený. Máme tu pragu, zetku, pár walterů, aerovky i jednu tatru. Bavily by ho nejvíc nákladáky, ale ty jsem si šoférovat netroufal, a ostatně byl přísný zákaz do nich sedat, to směli jen řidič a závozník. Stalo se totiž neštěstí, pan Kadlub, vrátný, když zrovna nebyl volný šofér a bylo třeba odvézt do Libně skopové, v zatáčce pod zámek zemřel úplně nesmyslnou smrtí – vyhýbal se koňskému povozu s pivovarskými sudy, příliš širokému, a odhodil blatníkem cyklistu Bedřicha Ditricha. Tomu se nakonec mnoho nestalo, jen si odřel dlaně a kolena a měl zničené kolo. Jenže Kadlub, jak se lekl, se prudce vrátil na svoji stranu ulice, naboural mlékařský vůz praga a prorazil hlavou čelní sklo.

Je to jeden z těch momentů, kdy někdo umře, a někdo jiný zestárne o deset let a najednou si váží toho, co má nebo s kým je, teď a tady. Nechal jsem se mírně ostříhat, abych si to alespoň před zrcadlem připomínal: Mám krásnou ženu a dvě krásné děti. A jsme všichni zdraví. Tím by to mohlo skončit a nebylo by co vyprávět. Žádný tyfus, žádná obrna, žádné spalničky. A moje žena je stejně šťastná jako já a naše děti mají velké štěstí, že se narodily právě nám. To jsem si říkal.